1939 ий
3
ОКТЯБРЬ
№ 86 (585)
Акше 5 ыр.

9-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллысе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

СССР ДЕН ГЕРМАНИЯ КОКЛАШТЕ ДРУЖБА ДЕН ГРАНИЦА НЕРГЕН ГЕРМАНО-СОВЕТСКИЙ ДОГОВОРЫМ ЫШТЫМАШ НЕРГЕН

СССР ден Германия коклаште дружба да граница нерген германо-советский договорым ыштымаш нерген вопрос шотышто СССР Совнарком Председатель да Наркоминдел Молотов йолташ ден Германийын Иностранный паша Министрже г. фон-Риббентроп коклаште переговор Москваште 27-28 сентябрьыште лийын.

Переговорышто Сталин йолташ да Германийысе советский полпред Шкварцев йолташ, а Германия могырым СССР-ысе германский посол г. Шуленбург участвоватленыт.

Переговор СССР ден Германия коклаште дружба да граница нерген германо-советский договорым да СССР ден Германийын правительствыштын заявленийыштым подписатлымаш дене, тугак экономический вопрос-шамыч шотышто Молотов йолташ ден г. фон-Риббентроп коклаште письма-шамычым вашталтымаш дене пытен. Улнӧ соответствующий документ-шамыч ончыкталтыт.

СССР ден Германия коклаште дружба да граница нерген германо-советский договор

СССР-ын Правительствыже ден Германский Правительство ожнысо Польский Государствын шаланымыже деч вара тиде территорийыште мир ден порядокым восстановитлаш да тушто илыше калык-шамычлан нунын национальный особенностьыштлан келшыше мирный существованийым обеспечитлаш исключительно шкенын задачыштлан ончат. Тиде цель дене нуно тыгай соглашенийыш толыныт.

I СТАТЬЯ.

СССР-ын Правительствыже ден Германский Правительство ожнысо Польский Государствын территорийыштыже когыньыштын государственный интересышт-шамыч коклаште границылан линийым устанавливатлат, кудыжым тидын пелен прилагатлыме картышке пуртымо да ешартыш протоколышто утларак подробно описатлыме лиеш.

II СТАТЬЯ.

Кок Сторонат 1-й статьяште установитлыме когыньыштын государственный интересыштын границыжым окончательныйлан признатлат да тиде решенийыш кумышо державын кеч могай вмешательствыжымат корангдат.

III СТАТЬЯ.

Кӱлеш государственный переустройствым 1-й статьяште ончыктымо линий деч западышкыла территорийыште—Германский Правительство, тиде линий деч востокышкыла территорийыште СССР-ын Правительствыже ышта.

IV СТАТЬЯ.

СССР-ын Правительствыже ден Германский Правительство кӱшан ончыктымо переустройствым шке калыкышт коклаште дружественный отношенийым умбакыже развиватлашлан ӱшанле фундамент семын ончат.

V СТАТЬЯ.

Тиде договор ратифицироватлаш подлежатла. Ратификационный грамота-шамычым вашталтымаш лийме семын вашкерак Берлинеш эртаралтшаш.

Договор тудым подписатлыме момент гыч вийыш пура.

Кок оригиналеш, немецкий да русский йылме дене составитлыме.

СССР Правительствын уполномочийже дене
В. МОЛОТОВ.

Германийын Правительствыже верч
И. РИББЕНТРОП.

Москва, 1939 ий 28 сентябрь,

РККА Генеральный штабын 1939 ий 28 сентябрьлан оперативный сводкыжо

Йошкар Армийын частьше-шамыч демаркационный линий деке каен, 28 сентябрь мучко тыгай линийышке лектыныт: **Граево, Чижов** (Мазовецк деч 20 километрлан юго-западышкыла), **Межиречье, Крепец** (Люблин ола деч 12 километрлан юго-востокышкыла) **Щебрещин, Малодыч** (Любачув деч 15 километрлан северо-западышкыла), **Перемышль, Устржикид** (Перемышль деч 10 километрлан юго-западышкыла).

Западный Белоруссий ден Западный Украиныште польский войскан кодшыжым пытарыме шотышто операцийым умбакшым ыштен, Йошкар Армийын частьше-шамыч **Крукенице** районышто 15 артиллерийский орудиян вич кавалерийский полкым пленыш налыныт да разоружитленыт, тлеч посна польский часть-шамычын посна группа-шамычыштым пытареныт.

Ваш полшымаш нерген советско-эстонский пактым СССР Верховный Совет Президиумын ратифицироватлымыже нерген

ТАСС-ын увертарымыже

Тений 28 сентябрьыште Москваш заключитлыме ваш полшымаш нерген советско-эстонский пактым СССР Верховный Совет Президиум 29 сентябрьыште ратифицироватлен.

СССР ден Эстонский Республика коклаште ваш полшымаш нерген пакт

СССР Верховный Совет Президиум, ик могырым, да Эстонский Республикын Президентше, вес могырым, вес Сторонан зависимый огыл государственностьшым да внутренний пашашкыже вмешатлалтдымашым признатлымашеш основатлыме, 1920 ий 2 февральысе мирный договор дене установитлыме дружественный отношенийым развиватлышаш цель дене;

1920 ий 2 февральысе мирный договор да нападатлаш огыл да конфлик-шамычым мирно разрешитлымаш нерген 1932 ий 4 майысе договор ожнысо семынак нунын взаимный отношенийышт ден обязательствыштын чоткыдо основыжо лийын шогымым признаватлен;

взаимный безопасностьым обеспечиватлымашын точный условийже-шамычым определитлымаш Договариватлалтше Сторона-шамычын когыньыштынат интересыштлан келша, манын убедитлалтыныт;

ваш полшымаш нерген шке коклаштышт тыгай пактым ышташ кӱлешлан признатленыт да тиде цельлан шкеныштын уполномоченныйыштлан назначитленыт;

СССР Верховный Совет Президиум:

В. М. Молотовым, Калык Комиссар-шамыч Совет Председательым да Иностранный паша Калык Комиссарым,

Эстонский Республикын Президентше:

Карл **Селтерым,** иностранный паша министрым, нине уполномоченный-шамыч тидлан келшеныт:

I СТАТЬЯ.

Договариватлалтше Сторона-шамычын Балтийский тенгызысе морской границышкышт але Латвийский республикын территорийже гоч нунын сухопутный границышкышт, тугак III статьяште ончыктымо базылашке кеч кудо кугу европейский держава могырым вигак нападений але нападатлышаш угроза лийме случайыште Договариватлалтше Сторона-шамыч коктынат иктышт весыштлан тӱрлӧ полышым, тиде шотыштак военный полышымат, пуэн шогаш обязатлалтыт.

II СТАТЬЯ.

Вооружений дене да моло военный материал-шамыч дене эстонский армийлан льготный условийлаште СССР полышым пуэн шогаш обязатлалтеш.

III СТАТЬЯ.

Саремаа (Эзель), Хийумаа (Даго) эстонский островлаште да Палдиски олаште (Балтийский порт) военно-морской флот база-шамычым да авиацийлан икмыняр аэродромым, сходный ак дене аренда права дене, иметлаш Эстонский Республика Советский Союзлан правам обеспечиватла. База ден аэродром-шамычын точный верышт келшыме почеш ойыралтыт да нунын границышт определитлалтыт.

Морской база ден аэродром-шамычым аралышаш цель дене, СССР база ден аэродром-шамычлан ойырымо участкылаште строго ограниченный количество советский наземный ден воздушный вооруженный вийым шке счетеш кучаш правам иметла, тиде вооруженный вийын максимальный численностьшо особый келшымаш дене определитлалтеш.

IV СТАТЬЯ.

Договариватлалтше Сторона-шамыч коктынат Договариватлалтше Сторона-шамыч гыч иктыже вашталеш виктарыме иктаж-могай союзым заключатлаш але коалицийлаште участвоватлаш огыл манын обязатлалтыт.

V СТАТЬЯ.

Тиде пактым илышыш пуртымаш Договариватлалтше Сторона-шамычын суверенный праваштым, тиде шотышто нунын экономический системыштым да государственный устройствыштым нимогай мерыштат затрагиватлышаш огыл.

База ден аэродром-шамычлан ойырымо участок-шамыч (III статья) Эстонский Республикын территорийжак лийын кодыт.

VI СТАТЬЯ.

Тиде пакт ратификаций нерген акт-шамычым вашталтымаш дене вийыш пура. Нине акт-шамычым вашталтымаш тиде пактым подписатлыме кече гыч куд кече жапыште Таллин олаште эртаралтеш.

Тиде пактын действоватлыме срокшо 10 ий, ты годым, Договариватлалтше Сторона-шамыч гыч иктыже срок эртыме деч идалык ончыч тиде пактым денонсироватлаш кӱлешлан ок признатле гын, тиде пакт вес вич ийлан шке действийжым автоматически продолжатла.

VII СТАТЬЯ.

Тиде пактым кок оригиналеш, русский да эстонский йылме дене, Москва олаш, 1939 ий 28 сентябрьыште составитлыме.

1939 ий 28 сентябрь.

В. Молотов. **К. Селтер.**

* * *

Торговый соглашений Эстония ден СССР коклаште товарооборотым нылытат пелэ гана кугемдымашым предусматриватла да кок государство коклаште общий оборотын размержым 39 миллион эстонский кроным устанавливатла.

СССР-ысе кӱртньӧ корно ден вӱд корно-шамыч дене Мурманскыш, Сорокыш да Шем тенгызысе портлашкыже СССР Эстонский Республикылан сатулан транзитым пуа.

Торговый соглашений тугак эстонский порт-шамыч гоч советский сатулан транзитым кугун шарымашым предусматриватла.

59

Агитаций паша—комсомолец-шамычын честь пашашт

Ронго район, Кужмарий ял совет кӧргыштӧ местный Советлашке сайлымашлан ямдылалтмаш виян кая. Кызыт 2 агитколлективым организоватлыме, нуно шке йырышт 65 агитаторым иметлат. Нинын кокла гыч 20—25 наре комсомолец да 10 учитель улыт. Нуно шке пашашкышт кӱлеш семын пижыныт да масса коклаште шемер депутат-шамычын местный Советлашке сайлымаш нерген умылтарен шогат. „Шуля" колхозысо комсомолец - шамыч пашаште поснак кугу активностьым проявлятлат. Агитатор Н. Кудрявцев шке йырже комсомольский активым поген колхозник-шамыч коклаште сайлымаш нерген Положений, СССР, РСФСР, МАССР Конституцийым умылтара. Кудрявцев йолташ СССР, РСФСР да Марийский АССР Верховный Советлашке сайлыме годымат умылтарымаш пашам сайын ыштыш. Комсомолец-шамыч Вера Короткова, Настя Царегородцева, коммунист - шамыч Пиржанов, Царегородцев да молат тиде пашаште активно полшат. „Родина" колхозышто агитационно-массовый пашам начарын огыл шындыме. ВЛКСМ Комитет секретарь М. Козырева колхозышто вич кече коклаш ик № пырдыж газетым луктеш. Тиде газета колхозный массыште кугу авторитетан, тудо политический, производственный вопрос-шамычым освещатла. „Родина" колхоз пеленсе комсомольский организацийын пашажым тиде колхозысо кандидатский группа руководитла.

Агитатор-шамыч В. Царегородцев, А. Павлова йолташ-шамычат („Ударник" колхоз) шке пашаштым честь дене шуктен шогат.

Агитационно - массовый паша план почеш ыштылтеш. Али - Сола ялыште агитколлектив кажне колхозышто ышташлан посна паша планым ыштен. Агитколлективыште кажне кечын дежурствым установитлыме.

С. И. Никитин.

Агитколлективын руководительже С. И. НИКИТИН йолташ.

Йошкар-Оласе парткабинет ВКП(б) Историйым самостоятельно изучатлыше-шамычлан кугу полышым оказыватла.

Снимкыште: комсомолка Канкошева ден Канкошев йолташ-шамыч парткабинетыште ВКП(б) Историйым тунеммышт годым.

Фото М. Чуршуковын.

ВКП(б) ИСТОРИЙЫМ МЫЙ КУАНЫМАШ ДЕНЕ ТУНЕМАМ

Кугу куанымаш дене мый „ВКП(б) Историй краткий курсын" светыш лекмыжым вашлийым. Печатеш первый глава-шамыч лекмекак тиде чапле книган содержанийже дене знакомиталлаш тӱҥальым.

„ВКП(б) Историй краткий курсым" лач ик гана лудын лекме дене гына успокоитлалтын омыл; келгын изучатлаш пижым. Эн первояк ик главам лудын лектам, вара посна раздел-шамычым келгын шоналтен лудам да тӱҥ узловой вопрос-шамычым отмечатлем. Тиддеч вара кӱчык записьым ыштем: цитата ден цифровой данный-шамычым возен налам.

ВКП(б) Историйым изучатлыме годым умылдымаш-шамычат ятыр лектедат, нуным правильно разрешатлашлан первоисточник-шамычым использоватленам, В. И. Ленинын „С чего начать?", „Что такое „друзья народа" и как они воюют против социал-демократов?", „Задачи русских социал-демократов" да моло литературым проработатленам, тиддеч посна художественный литературым лудын шогем.

Нылымше главан кокымшо разделже (диалектический материализм нерген) мланем тунеммаште поснак нелэ ыле. Ленинын „Что делать?", „Государство и революция" да „Материализм и эмпириокритицизм" трудшо дене лийше лекцийыш посещатленам. Пропагандист - шамыч курсышто тунеммем годым „ВКП(б) Историй краткий курсым" тӱрыснек изучатлен пытаренам.

Мемнан большевистский партийын историйжым шинчымаш мланна комсомольский пашаште улшо практический вопросым да политический вопрос-шамычым разрешатлашке кугу полышым пуа. Садлан тиде Историйым чыла комсомолец-шамыч келгын изучатлышаш улыт, „ВКП(б) Историй краткий курс"—чыла комсомолец-шамычын настольный книгаже лийшаш.

В. П. Бакулина,

ВЛКСМ Йошкар-Ола райком.

ПОЛОЖЕНИЙЫМ УМЫЛТАРАТ

„Чӱк-сола" колхозышто (У-Тор'ял район) шукерте огыл 5 еҥ дене комсомольский организацийым организоватлыме.

Комсомольский организаций первый кечыштак практический паша дене примерым ончыкташ тӱҥалын.

Комсомолец-шамыч колхозник - шамыч коклаште местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым умылтарен шогат. Теве комсомолец Соколов йолташ 3 занятийым эртарен. Тудын занятийыштыже колхозник-шамыч сайын колыштыт.

М. Веденькин.

Ленинын выдвигатлыме задача-шамычым шуктена

19 ий ожно Ленин молодежь союз-шамычын задачышт нерген исторический речьым произноситлен. Комсомолын III с'ездыштыже произноситлыме тиде замечательный речьыште Владимир Ильич ятыр ончыклык ийыш комсомолын действоватлыме программыжым начертитлен.

Тиде период, кудын ик моментыштыже комсомолын III с'ездше эртен, кушто Владимир Ильич речь дене выступатлен, тудын дене характерный улеш, что элым шужымаш леведын, калык коклаште сыпной тиф свирепствоватлен, самырык Советский Республика чыла ныл могырымат тушман-шамычын тул кольчашт дене авыралтын ыле. Тушман элын шӱмжӧ ӱмбак—Москва дек толаш тыршен. Тиде тунам ыле, „кунам, арня дене пашазе-шамычлан нимынярат киндым пуэден огытыл, а шыл нерген да моло кочкыш продукт нерген ойлыманат огыл. Тунам эн сай жаплан тудо кече-шамыч шотлалтыныт, кунам Москва ден Ленинградын пашазыштлан пелыжым жмых ден варыме ик восьмушка гыч киндым пуэденыт..." (Сталин).

Партий ден комсомол тиде кечышаште ик илыш дене иленыт: тушманым пытараш, транспортым йол ӱмбак шогалташ, калык озанлыкым нормальный илышыш вводитлаш, пашазе классым кинде дене, топливо дене да вургем дене обеспечитлаш, кумдан шарлыше тиф черым пытараш.

Садлан случайно огыл, Ленинын „Йолташ-шамыч! мый коммунистический молодежь союзын могайрак задачышт улмо нерген кутырнем"... манме первый мутшо-шамычым ойлымо годым с'ездыште улшо чыла делегат-шамыч да красный столицын комсомолец—уна-шамыче вученыт, тиде вопрослаште комсомолын могайрак вара задачыже.

Ленинын гениальностьшо да прозорливостьшо лач тушто выражатлалтын, что тудо ончыко торашке ужын да комсомолын ончыклык, ятыр ийлан ончыклык задачыже-шамычым наметитлен.

Владимир Ильич шке речьыштыже особый вниманийым тудлан ойырен, что именно мланна—самырык, кушкын шогышо поколенийлан коммунистический общеcтвым ыштымаш задача предстоитла, а тудым ышташлан, эн первояк, коммунизмлан тунемаш кӱлеш. Но коммунизмлан книга да брошюрка-шамыч почеш велэ огыл тунемман, коммунистический лозунг-шамычым усвоиватлаш велэ огыл,—тыге-чын вред гына лиеш ыле. Ленин ойлен: „Шинчымашын тудо суммыжым усвоитлыде, кудын последствийже коммунизм шке улеш, коммунистический лозунг-шамычым, коммунистический наукын вывод-шамычым усвоиватлашат сита манын шонаш гын, йоҥгыш лиеш ыле". Умбакыже Ленин ойлен: „Тунам гына коммунист лият, кунам шке памятедым шинчымашын чыла тудо поянлыкше дене поянгдет, кудым айдеме тукым выработатлен".

Тиде задачым шуктен, ВКП(б) ЦК, калык-шамычын вождьшо Сталин йолташын непосредственный участийже дене, кодшо ийыште партийный, советский, профсоюзный, озанлык да хозяйственный кадр-шамычын теоретический шенгелан кодмашыштым пытарышашлан, нунылан Марксизм-Ленинизм теорийым овладеватлышашлан, айдеме общеcтвын общественный развитийже законым палышашлан направитлыме величайший трудым—„ВКП(б) Историй краткий курсым"—создатлен.

Ятыр комсомолец-шамыч Ильичын заветшым шуктен, серьезно, поделовому Марксизм-Ленинизм теорийым овладеватлаш пижыныт. Комсомолец Четкарев йолташ „ВКП(б) Историй краткий курсым" высший звено дене изучатлен пытара. Партий историйым тунемме ден пырля Марксын, Энгельсын, Ленинын, Сталинын произведенийыштым изучатла. Тудо Ленинын „Развитие капитализма в России", „Что такое „друзья народа" и как они воюют против социал-демократов?", „Две тактики социал-демократии в демократической революции" да моло трудшо-шамычым изучатлен.

Марийский республикын комсомолжо, ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийже-шамыч дене вооружатлалтын, предприятийын, колхозын, учрежденийын, школын производственный внимательно... катлен да комсомолын

КОЛХОЗНЫЙ ПРОИЗВОДСТВЫШТО АКТИВНО УЧАСТВОВАТЛАТ

„Какшан" колхоз пеленсе (У-Тор'ял район) первичный комсомольский организаций пашам начар огыл ышта. Комсомольский организацийын секретарьже С. Веденькин йолташ пашам сай ыштыме дене колхозник коклаште умылтарымаш пашат кӱшыл верыште шога. Кызыт Верховный Совет нылымше внеочередной Сессийын приниматлыме ял озанлык налог нерген да местный Советлаш сайлыме нерген Положенийым сайын умылтарат.

Тиде колхозышто стахановец, ударник-шамычат ятыр улыт. Теве В. Смирнов, Д. Веденькин йолташ-мыт паша нормым 140—160 процентлан темат. Государствылан пушаш культурым 25-ше сентябрьыштак колхоз 100 процентлан темен. Комсомолец-шамыч тиде пашаште активно участвоватлат.

Макс. Веденькин.

Ситыдымашым кызытак пытарыман

„Ӱжара" колхоз (Роҥго район) пеленсе первичный комсомольский организаций ВЛКСМ ЦК-н VIII пленумын решенийже-шамыч основеш шке пашажым перестройтлен огыл. Социалистический соревнований производствысо молодежь коклаште тӱҥ верым налын шогышаш ыле гын, тыште тиде паша организоватлыме огыл. Комсомольский организацийын тачысе кечылан паша планже уке. Пашам план деч посна ыштыме дене внутрисоюзный воспитательный пашат пеш начар шындалтын. Посна комсомолец-шамыч И. Петров, А. Никитин да молат комсомольский документым вашталтыде, 3—4 тылзе дене членский взносым тӱлыде илат. „ВКП(б) Историй краткий курсым" огыт тунем. Комсомольский собраний пеш шуэн лиеш да тушкыжат вич-куд комсомолец веле мият.

Комсомольский организаций ок куш. Несоюзный молодежь коклаште воспитательный пашам шындыме огыл, а тиде колхозышто несоюзный молодежь пеш шуко уло.

Колхозник-шамыч коклаште стахановец ден ударник-шамыч ятыр улыт, нунын коклаште комсомолыш пураш кугу желанийышт уло, нунын ден утларак умылтарымаш пашам веле ышташ.

Т. Таныгин.

Выставкын участникше кутыра

„У-корно" колхозын председательже (Пектубай район) Семенов йолташ тений Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлыш. Тушто шуко опытым шинчымашым налын, тудо шке колхозышкыжо пӧртыле да у вий дене пашам виян ышташ пиже.

„Выставкыште пеш шуко ончыл колхоз-шамыч участвоватлат, мланна нунын деч опытым, примерым налын тугак у да у успех-шамычыш шушаш верч пашам большевистски ышташ кӱлеш," манеш Семенов йолташ.

Ф.

ДИСЦИПЛИНЫМ ПЕҤГЫДЕМДЫМАН

„Ушнымаш" колхоз (Морко район) пеленсе комсомольский организацийым организоватлымылан вич ий шуэш, тиде жап коклаште пеш кугу пашам ыштен колташ лиеш ыле. Но комсомольский организацийын пашаже кӱлеш верыште огыл, тудо, мӧнгешла, лушкыдемын веле толеш. Комсомолец-шамыч коклаште трудовой дисциплинат пеш лушкыдо. Теве комсомолец М. Гаврилов да молат пашам стахановский метод дене ыштышаш олмеш хулиганитлен коштыт. Комсомолец П. Гаврилов кум ийлан членский взносым тӱлен огыл.

Комсомольский организацийын секретарьже А. Иванова йолташ тыгай факт-шамычым ужеш гынат, тудым кӱчык жапыште тӧрлаташ пижын огыл.

ВЛКСМ Морко райком почеш кодшо организаций-шамычлан серьезный полышым оказыватлышаш.

С. Кузнецов.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ КРУЖОК

Немде средний школа пелен (У-Тор'ял район) шукерте огыл марийский литературный кружокым организоватлыме, тушто 40 ученик участвоватлат. Кружокышто учитель В. Я. Рожкинын вуйлатымыже почеш литературын значенийже да кузе возышаш темылан беседа эртаралтеш.

Тошто-Тор'ял средний школыштат марийский литературный кружокым организоватлыме. Туге гынат, тушто нимогай пашат огеш кой. Тиде кружок-вуйлатыше А. П. Березин йолташ тиде паша нерген шоналтенат огыл.

Ме, кружок член-шамыч, тиде кружокын пашажым саемдаш йодына.

М. В.

Стройконторышто местный Советлашке сайлымашлан ямдылалтмаш виян кая.
Снимкыште: комсомолец-пропагандист Королев йолташ пашазе-шамыч коклаште сайлымаш нерген Положенийым умылтара.
Фото М. Чуршуковын.

Несоюзный молодежь коклаште пашам саемдаш

Местный Советлашке сайлашлан ямдылалтмаште комсомольский организаций-шамычлан активный участийым приниматлыман. Нуно шемер-шамыч коклаште чумыр организационный да агитационно-массовый паша верч вуйын шогат, тидын верч партийный организаций-шамыч ден пырля эл ончылно мутым кучат. Садланак комсомоллан шке радамжым решительно пеҥгыдемдыман да кугемдыман.

Туге гынат ВЛКСМ Йошкар-Ола, Оршанка, Роҥго райком-шамыч да Йошкар-Ола горком тиде пашаш кӱлеш семын огыт относитле. Садлан нине районлашсе комсомольский организаций-шамыч пеш эркын кушкыт. Теве Йошкар-Ола районышто 175 колхоз гыч 110 колхозышто гына комсомольский организаций уло. Нине организацийлаштыжат паша начар ышталтеш. Теве Медведево ял совет „1 май" колхоз пеленсе комсомольский организаций (секретарь Кропинова) политико-массовый пашаште йӧршеш ок участвовале. Комсомольский организацийын кушмашыже уке.

ВЛКСМ Йошкар-Ола горкомат шке пашаже дене моктанен огеш керт. Оласе организаций-шамыч ситыдымын кушкыт. Теве УНХУ пеленсе (секретарь Дмитриев), чодра завод пеленсе (секретарь Мигин), кермыч завод пеленсе (секретарь Старостин) организаций-шамыч кум тылзе жапыште ик еҥымат приниматлен огытыл.

„Роҥго район „Тӱҥалтыш" колхоз пеленсе комсомольский организацийже шаланымашке шуын. Комсомольский собраний кум тылзе годсек лийын огыл, комсомолец-шамыч колхозник-шамыч коклаште умылтарымаш пашам огыт ыште. ВЛКСМ Роҥго райком колхозласе организаций-шамычлан полышым огеш пу" манын мемнан деке селькор Антропов йолташ увертара.

Кызыт кажне комсомольский активын, райкомолын задачышт—молодежь коклаште, шемер масса коклаште политико-массовый, агитационный пашам чарныде колтен шогаш. ВЛКСМ райком-шамычлан верлашке, молодежь коклашке лектын, комсомольский организаций-шамычым кугемдаш, пеҥгыдемдаш пижман. Кушкын шогышо, передовой проверенный молодежьым комсомолыш нуртен шогыман.

Ал. Герасимов.

III с'ездыштыже Ленинын шындыме задача-шамычым шуктен, шке пашажым круто савыралын.

Владимир Ильич Ленин, комсомолец-шамыч дек обратитлен, с'ездыште тыге ойлен: „Тендан ончылно строительство задача шога, да те тудым кызытсе пӱтынь знаний дене овладетлымек гына, коммунизмым ямде заучитлыме формула, каҥаш, рецепт, предписаний, программа-шамыч гыч тендан непосредственный пашадам ушышо живойыш савырен, коммунизмым тендан практический пашада деве руководитлымашке савырен моштеда гын веле тудо задачым решитлен кертыда".

Мемнан республикыште ятыр комсомольский организаций-шамыч Ленинын указанийжым сайын шуктен шогат. Теве „Патыр" колхозын (Морко район) руководствыжо, звеньевод-шамыч гыч тӱҥалын колхоз председатель марте, пӱтынек комсомольский улеш. Колхозный производствын чыла вопросшо-шамыч колхоз правленийын заседанийыштыже але колхозный собраниеш обсуждатлыме деч ончыч комсомольский организацийын собранийыштыже обсуждатлалтыт. Комсомолец-шамыч трудовой дисциплиным налаживатлыме нерген, трудым организоватлыме нерген, колхозышто животноводствын состоянийже нерген, культурно-массовый паша нерген да пеш шуко моло вопрос-шамыч дене заниматлат.

Комсомолец-шамыч колхозышто трудым правильно организоватлаш, паша вийым правильно расстановитлаш полшенйт. Тидын результатше теве: колхоз эн кӱчык жапыште ӱдымаш пытарыш. Ӱдымӧ жапыште шагал огыл стахановец-комсомолец-шамыч кушкыч. Теве В. Иванов, Краснова, Кольцова, Николаева куралмаште нормым 150 процент марте эртарен темен шогышт. Чыла тиде достижений-шамыч комсомолец-шамычын шке шинчымашыштым систематически нӧлтен шогымо результат улеш. 5 комсомолец ВКП(б) Историйым, а молышт политграмотым изучатлат. 9 комсомолец агитаторлан пашам ыштат. Кажне вич кечылан комсомолец-шамыч пырдыж газетым луктын шогат.

„Патыр" колхоз районышто эн ончыл колхозлан шотлалтеш, тудо чыла государственный заданийым шке жапыштыже темен толеш, Всесоюзный ял озанлык выставкын участникше улеш.

Комсомольский организацийын илышыштыже тыгай пример-шамычым ятырак ончыкташ лиеш.

ВЛКСМ ЦК-н ожнысо вражеский руководствыжо тӱрлӧ семын комсомолым партий деч, озанлык ден государственный характеран вопрос-шамычым разрешитлымаш деч ойыраш тӧчен, но тидым ыштен кертын огыл, партий ЦК да лично Сталин йолташ ВЛКСМ ЦК-н руководствын подлинный тушман чурийжым разоблачитленыт, а партийын XVIII с'ездше комсомольский организаций деч мемнан государственный ден хозяйственный пашаште комсомолын кугу рольым модшашыжым требоватла.

Мемнан республикысе комсомол, уло Советский Союзысо комсомол семынак, Ленинын да ВКП(б) XVIII с'ездын комсомол ончылан шындыме задача-шамычым честь дене шуктен шога, тудо ончыкыжат шкенжын практический пашаштыже кажне ошкылжым Марксизм-Ленинизм теорийым овладеватлымаш дене сочетатлаш тӱҥалеш да Всесоюзный коммунистический партийын Центральный Комитетын да калыкын вождьшо Сталин йолташын вуйлатымышт дене коммунизмым ыштымаште активно участвоватлаш тӱҥалеш.

Г. И. Гужавин,
ВЛКСМ Маробкомын агитаций ден пропаганда отделжын инструкторжо.

Паша нормым утыж дене темат

„Шытыше" колхозын колхозникше (Йошкар-Ола район) А. Смирнов ден Я. Смирнов Кугу-Какшан лестранхозын Безукладский прорабпунктышто пашам ыштат. План почеш 9 кубометрым шупшыктыш кӱлеш гын, нуно 20 кубометрым шупшыктат да паша нормым 220 процент марте темен толыт.

Соколов.

Призывник К. И. Гживац йолташ немецкий системан авиамодельым ямдыла. Фото М. Чуршуковын.

СТУДЕНТ-ШАМЫЧЫМ КУЛЬТУРНО ОБСЛУЖИВАТЛАШ

Йошкар-Ола музыкально-театральный училище 1939—40 тунемме ийыште угыч толшо самырык студент-шамычым сайын вашлийын огыл. Теве, Оршанский трактыште улшо общежитийыште шукыжо тений толшо студент-шамыч илат. Тушто культурность уке, пӧрт кӧргӧ лавыран, электричество да радио пашам огыт ыште. Пырдыжыште плакат, портрет - шамычым иктымат ужаш ок лий. Общежитийыште шолтымо вӱдшат шагал годым лиеш. Адак южо студентше постельный принадлежностьым огыт иметле.

Социалистический соревнований студент - шамыч коклаште кумда верым налын ок шого.

ВКП(б) ЦК, СССР СНК да ВЦСПС-ын „Трудовой дисциплиным упорядочитлыме нерген" постановленийже нарушитлалтеш: студент - шамыч коклаште опозданий, кечым коден коштмаш да ок кӱл паша ден заниматлымаш ятыр лиеда. Студент-шамыч И. Халтурин, Кудрявцев да молынат йӱмаш койыш привычкыш пурен.

Училище пеленсе первичный комсомольский организацийлан студент-шамыч коклаште воспитательный пашашке, нуным культурный да бытовой обслуживанийыш кугу вниманийым ойырашыже кӱлеш. **Т. Н.**

У ФЕРМЫМ ОРГАНИЗОВАТЛЫМЕ

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" СССР СНК ден ВКП(б) ЦК постановленийжым „Кутко" колхозын (Морко район) колхозникышт кугу куанымаш дене вашлийыч да шке колхозештышт адак ик сӧсна фермым почаш пунчальыч. Кызыт ынде колхозышто сӧсна ферма да ушкал ферма уло. **А. С. Степанов.**

Москва, 1939 ий 28 сентябрь.

Германский Иностранный паша Министр ГОСПОДИН ИОАХИМ ФОН-РИББЕНТРОПЛАН

Кызыт Москваште

Господин Министр,

Мемнан переговорлан ссылатлалтын, ме Тланда подтвердитлаш частьым иметлена, что СССР Правительство мемнан шумо общий политический соглашенийын основанешыже да духешыже СССР дене Германия коклаште чыла йӧн денат экономический отношений дене товарооборотым развиватлаш тичмаш воля дене темын. Тиде цель дене кок вел гычат экономический программа составитлалтеш, кудын почеш Советский Союз Германийлан сырьем доставлятлаш тӱҥалеш, кудым Германия шке черетше дене кужу жап годым ышталтше, промышленный поставка дене компенсироватлаш тӱҥалеш. Тидын годым кок велге тиде экономический программым тыге ыштат, чтобы германо-советский товарооборот шке размер шотыштыжо ожно шумо семынак высший об'емыш шужо.

Кок правительстват кызытак кӱшнӧ ончыктымо мера-шамычым проводитлыме нерген кӱлеш распоряженийым пуат да переговор кузе гынат вашкерак тӱҥалже да мучашке шукталтше манын тыршат.

Господин Министр, мыйын кокымшо ганалан пагален ӱшандарымашем принятлыза.

В. Молотов.

Молотов йолташын 28 сентябрьысе письмажлан вашмут шот дене Германийын Иностранный паша Министрже г-н фон-Риббентроп деч письмам налме, тушто ончыктылат, что германский Правительство Молотов йолташын письма духешыже чыла кӱлеш распоряженийым пуаш келша.

Германия Иностранный паша Министр г-н фон-Риббентропын ТАСС сотрудниклан заявленийже

Москва гыч каймыж деч ончыч Германия Иностранный паша министр г. фон-Риббентроп ТАСС сотрудниклан тыгай заявленийым ыштен:

„Мыйын Москваште улмем адакат кӱчык ыле, к сожалению, путырак кӱчык ыле. Вес гана мый тыште шукырак лияш ӱшанем.

Туге гынат, тиде кок кечым ме сайын использоватлен улына. Теве мом пален налме:

1. Германо-советский дружба ынде йӧршеш ышталтын.

2. Кок элге восточноевропейский вопросыш кумышо державын вмешательствыжым нигунамат огыт допускатле.

3. Кок государствыге, мир востановитлыме лийже да Англия ден Франция Германия вашталеш абсолютно бессмысленный да перспективдыме кучедалмашыштым чарнышт манын, желатлат.

4. Туге гынат, тиде эллаште войнам ылыжтышешамыч кушкӧ налыт гын, тунам Германия ден СССР кузе тидлан вашмут пушашым шинчаш тӱҥалыт".

Министр умбакыжым Германия правительство дене СССР правительство коклаште тенгече ыштыме, кок державыланат пайдам кондышо, кумда экономический программа нерген соглашенийыш ончыктен.

Пытартышлан г. фон-Риббентроп тыге каласен: „Переговор поснак дружественный да великолепный атмосферыште каен шоген. Туге гынат, эн ончычак, мый советский правительствын да поснак гг. Сталин ден Молотовын мланем ыштыме путырак сердечный приемыштым палемдынем ыле".

Турецкий правительствын заявленийже

Нью-Йорк. Ӱшанле источник-шамычеш основыватлалтын, Ассошиэйтед пресс агентство Анкара гыч увертара: Англия ден Франция Советский Союз вашталеш воеватлаш тӱҥалыт гын, ваш полшымо нерген турецкий обязательство-шамыч натулироватлыме лийыт манын, турецкий правительство Англия ден Францийлан заявитлен.

„Гигант" зерносовхозышто животноводство

„Гигант" зерносовхоз (Сальский район, Ростовский область) животноводствым развиватлыме шотышто да тудым ведущий зерновой отрасль ден сочетатлымаште кугу сеҥымаш-шамычыш шуын.

1939 ий 1 январьлан „Гигант" зерносовхозышто подсобный озанлык ден пырля 11 тӱжем вуй утла тӱрлӧ вольыкым иметлен.

Пятилетний план почеш зерносовхозын общий земельный площадьше 48671 гектар вашталтдеак кодеш. Тиде площадь гыч 36808 гектарым севооборотышко отводитлыме, тиде шот гыч 35224 гектар полевой, 385 приусадебный ден кормовой да 1199 гектар пастбищный. Естественный пастбище 1937 ийыште 5903 гектар ыле гын, кызыт 7658 гектар марте доводитлалтеш. 1060 гектар саемдыме пастбище лиеш. Естественный пастбищын площадьше естественный сенокосын шагал продуктивнан мланде счетеш ешаралтеш.

Животноводствым обильный телымсе сочный да кеҥежымсе ужар корма-шамыч дене обеспечитлашлан естественный пастбищым саемдыман, приусадебный пастбищым да севооборотым вводитлыман. Тиде значит прочный кормовой базым создаватлыман. Животноводствым саемдымашыште тыгак вольыкым совхозын отделенийлашкыже кормовой базын характерже шот дене правильно разместатлымашат решатла; шагал продуктан беспородный вольыкым породный дене метизацитлыме кумдан шарымаш; вольыклан сай удобный помещенийым ыштымаш да тулеч молат.

Пытартыш ийлаште волгыдо, кермыч дене ыштыме, черепица дене леведме пеш чапле скотный дворым ыштыме. Тудын покшелныже сточный канава-шамычан кумда проход. Кӱвар ден кормушка-шамыч пу дене ыштыме улыт.

Кӱчык жапыште чыла скотный дворлашке вӱд пумаш механизаций дене лиеш. Скотный дворын 11 отделенийлашкыже водопроводым ыштыме. Коремыште пӱа, ферма деч 1,5 километр тораште водокачкым ыштыме. Скотный двор лишан 1200 ведра вӱд пурман бак уло. Теле жапыште вӱдым ырыкташлан бак йымалне конгам ыштыме.

Кодшо ий дене таҥастарымаште презе-шамычым выращиватлымаште кугу вашталтыш лийын. Телятник-профилакторий - шамыч яндарыште кучалтыт. Зданийыште полный ден частичный дезинфекций чӱчкыдын ышталтеш, кӱварым сайын мушкыт да дезинфицироватлат, пырдыж, потолок, презе-шамычлан клетка, пече да кормушка-шамыч эреак ошемдалтыт, подстилка чӱчкыдын вашталтеш. Профилакторийыште воздух вентилироватлалтеш да хлорный известь дене дезинфицироватлалтеш. Теле жапыште профилакторийыште конгаш олтымаш дене да вентиляций дене постоянно кӱлеш температура кучалтеш. Чыла профилакторийын помещенийыштыже термометр-шамыч улыт.

Профилакторийыште посуда-шамыч (ведра, яндау банка-шамыч презе-шамычлан йӱкташ резиновый соски да тулеч молат) кучылтмо деч вара сайын мушкалтыт да полкышко марле дене левед пышталтыт. Профилакторийын чыла обслуживающий пересоналже яндар, ош халат дене пашам ышта.

Зерносовхоз животноводствым умбакыжат развиватлыме планым 1938 ий гычак шукташ тӱҥалын.

1938 ийыште совхозышто товарный стадо шагал огыл кушкын. 1939 ий 1 январьлан совхоз товарный стадо гыч 2993 вуй тӱкан шолдра вольыкым да 7033 шорыкым иметлен.

Вольыкын продуктивностьшат кушкын. 1938 ийыште совхоз средний годовой удойым, ик лӱштымӧ ушкал дечын 1936 килограмм шӧрым (1937 ийыште—1531 килограммым), ик вуй шорык деч 3,91 килограмм межым (1937 ийыште—3,60 килограммым) налын. Пытартыш кок ийлан совхозышто посна ушкал-шамыч ик ийыште 4 тӱжем литр шумешке шӧрым пуат. Животноводствын валовой продукцийже 1938 ийыште шӧр дене 16405 центнерым составитлен. Тиде ийыште совхоз 14550 центнер шӧр продукцийым, 2301 центнер шылым (живой вес) да 242 центнер межым государствылан сдатлен.

Пытартыш ийлаште совхозын животноводческий пашаеҥже кызыт подлинный стахановецлан шотлалтыт. Нинын кокла гыч доярка Е. М. Малых, О. Д. Смыкова, М. А. Щербина, телятница - шамыч П. А. Мовчан, В. М. Кривоносова, гуртоправ Л. Е. Авдеев, чабан-шамыч П. В. Головах, М. П. Шевченко да молат.

Животноводствын стахановецше - шамыч ойлат, что нуно шке пашаштышт нимогай посна методым, вес телятница, доярка, гуртоправ да чабан-шамычын шинчыдыме методым кучылтын огытыл. Нуно честно шке пашаштым йӧратен ыштенйт.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—850. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.